

Ковпак О.С. Соціально-історичний контекст розвитку заочної педагогічної освіти в Україні в 60-х рр. ХХ ст. *Inovatívny výskum v oblasti vzdelávania a sociálnej práce : Medzinárodná vedecko-praktická konferencia. Sládkovičovo, Slovak Republic, 2017. С. 21–23.*

Ковпак Олена Сергіївна, викладач ВП «Старобільський гуманітарно-педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка», аспірант ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка».

СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ РОЗВИТКУ ЗАОЧНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В 60-х. рр. ХХ ст.

Удосконалення заочної педагогічної освіти, яка залишається важливою складовою підготовки педагогічних кадрів в Україні, згідно з сучасними вимогами та європейськими стандартами потребує глибокого аналізу історико-педагогічного досвіду.

Проаналізовані нами роботи відображають окремі аспекти заочної педагогічної освіти, але комплексний аналіз цієї проблеми в науково-педагогічній літературі відсутній.

Різноманітні аспекти розвитку заочної педагогічної освіти в Україні розкриті в наукових працях таких вчених, як В. Браницький, Т. Кобзарєва, Т. Куцаєва, Т. Нестеренко О. Гора, Г. Івашина та ін. Питаннями розвитку заочної освіти в цілому СРСР займалися дослідники В. Шлик, С. Лазарєв, Є. Захарова та ін.

60-ті рр. ХХ ст. – це період важливих кількісних і якісних змін у сфері заочної педагогічної освіти в Україні.

У 1958 р. було прийнято новий закон «Про зміцнення зв'язку школи з життям і про подальший розвиток системи народної освіти СРСР» [3], який наголошував на необхідності покращення народної освіти з метою забезпечення міцної основи для розгортання науково-технічної революції. Також у документі зверталася увага на те, що важливу роль відіграє підготовка спеціалістів із вищою освітою на заочній формі навчання. Систему заочного

навчання необхідно було побудувати таким чином, щоб люди, працюючи у вільний від роботи час, мали можливість за бажанням отримати середню чи вищу освіту, підвищити свою кваліфікацію. Відповідно до цього закону вводилася обов'язкова восьмирічна освіта замість семирічної. У статті 33 зазначеного закону вказувалось на необхідність покращення підготовки вчителів; розширення підготовки вчителів початкової школи для подальшого укомплектування всіх шкіл вчителями з вищою освітою; підвищення науково-технічного рівня викладання в педагогічних інститутах; посилення значення виробничої та педагогічної практики в підготовці вчителів.

У постанові Ради Міністрів УРСР від 25 квітня 1959 «Про стан підготовки вчительських кадрів у педагогічних інститутах і педагогічних училищах Міністерства освіти УРСР» поряд з успіхами в розвитку педагогічної освіти в республіці зверталась увага на серйозні недоліки роботи ВНЗ з підготовки вчителів. Зокрема в ній підкреслювалося, що навчально-виховний процес у багатьох інститутах недостатньо пов'язаний з життям і потребами шкіл [1, с. 37–38].

Це свідчило про необхідність посилення зв'язків педагогічних ВНЗ зі школами, удосконалення змісту педагогічної освіти, її політехнізації, у тому числі й заочної педагогічної.

Важливу роль у перебудові школи відіграла постанова ЦК КП України «Про стан і заходи дальшого розвитку педагогічної освіти науки в Українській РСР» (липень 1959) У ній вказувалося на відставання в розробці найважливіших проблем педагогічної науки в республіці і ставилося завдання перед науково-дослідними інститутами педагогіки і психології, педагогічними навчальними закладами та вченими України посилити практичну допомогу вчителям у підвищенні якості знань учнів, поліпшити розробку навчальних планів, програм, підручників і посібників для шкіл, училищ і педінститутів, вивчення й узагальнення передового педагогічного досвіду тощо [там же, с. 38].

У квітні 1964 р Рада Міністрів СРСР прийняла постанову «Про дальше поліпшення вищої і середньої спеціальної заочної і вечірньої освіти».

Відповідно до цієї постанови значно розширювалися можливості для зміцнення матеріальної бази ВНЗ, що ведуть підготовку спеціалістів за вечірньою або заочною системою. У постанові значна увага приділялась забезпеченню заочників підручниками, навчальними посібниками, а ВНЗ – необхідною навчально-методичною літературою [2, с. 260].

Науково-методичний кабінет по заочній освіті Міністерства освіти УРСР, крім щорічного видання програм і текстів контрольних робіт, підготував понад 300 навчальних посібників, лекцій, методрозробок із різних дисциплін. Тривала робота по вдосконаленню навчального процесу і поліпшенню змісту освіти, розширювались зв'язки педвузів зі школами.

Першочергове значення для удосконалення заочної педагогічної освіти у цей час набувала розробка нових навчальних планів з урахуванням досягнень тогочасної науки й перспектив її розвитку, завдань загальної середньої освіти, підвищення вимог до рівня професійно-педагогічної підготовки вчителів з усіх спеціальностей, а також підвищення кваліфікації викладачів вищої школи [4, с. 82].

Важливе значення для поліпшення заочного і вечірнього навчання, як і всієї вищої освіти в країні, мала постанова ЦК КПРС та Ради Міністрів СРСР від 3 вересня 1966 р. «Про заходи з покращення підготовки спеціалістів й удосконалення керівництва вищою і середньою освітою в країні» Вона спрямовувала колективи ВНЗ на підвищення вимогливості до рівня підготовки вечірників та заочників, на більш ретельний відбір молоді до ВНЗ. При вступі на заочні та вечірні відділення ВНЗ переваги при зарахуванні були надані особам, направленим підприємствами, установами та організаціями на навчання зі спеціальностей, що відповідають характеру роботи вступника [2, с. 261].

Про популярність заочної педагогічної освіти протягом 1959-1965 рр. свідчать переконливі цифри. Відповідно до семирічного плану педагогічні інститути УРСР на денній формі навчання підготували 39 096 вчителів, а на заочній – 60 975 [1, с. 45].

У 1969-1970 н. р. вчителів із вищою освітою налічувалося майже 50%. Відбувався безперервний процес поповнення шкіл новими педагогічними кадрами. Спеціальність учителя на денних та заочних відділеннях 206 педінститутів країни здобувало 900 тис. осіб [4, с. 82].

Отже, можна зробити висновок, що в заочній педагогічній освіті в Україні у 60-ті рр. ХХ ст. відбуваються як кількісні, так і якісні зміни, серед яких збільшення студентів-заочників у педагогічних навчальних закладах, удосконалення змісту професійної підготовки та покращення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу заочників. Особливістю цього періоду є політехнізація всієї системи освіти та посилення зв'язку навчання з життям і трудовою діяльністю.

Література:

1. Браницький В. О. Вища педагогічна освіта на Україні в роки семирічки. / В. О. Браницький // Український історичний журнал. – 1967. – № 9. – С. 38–46.
2. Высшая школа Украинской ССР за 50 лет: В двух частях (1917-1967 гг.). Ч. 2. (1945-1967) (на украинском языке) / Під ред. Р. С. Ніконова, Ф. Я. Горовського. – К. : – Вид. Київського університету, 1968. – 539 с.
3. Закон СССР «Об укреплении связи школы с жизнью и о дальнейшем развитии системы народного образования в СССР». – 24 декабря 1958 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://intellect-invest.org.ua/rus/social_history_pedagogical_official_documents/
4. Кобзарєва Т. І. Вища заочна педагогічна освіта на Україні. / Т. І. Кобзарєва // Радянська школа. – 1980. – № 2. – С. 80–83.